

05/ Status umělce

04/2023

BULLETIN KREATIVNÍHO ČESKA

Kdykoli náš obsah najdete v online prostředí na webu kreativnicesko.cz, který spravuje Institut umění – Divadelní ústav (IDU). Dnes však čtete náš bulletin, do nějž vybíráme inspiraci, která může změnit tok kulturní politiky a podpořit zázemí kultury a kreativity. Pro vybrané texty a komentáře jsme oslovili odborníky a zástupce oborových asociací.

Děkujeme všem, kteří k tomuto obsahu přispěli, za jejich snahu o kreativní Česko.

Vydává IDU jako svou 795. publikaci.
978-80-7008-472-4 (brožováno)
Tento bulletin tiskneme na recyklovaném papíře.

Koncept a editace:
Lucie Ševčíková, Karolína Balcárková

Texty:
Lucie Ševčíková (LŠ)
Karolína Balcárková (KB)
Barbora Etlíková (BE)
Eva Žáková (EŽ)
Petr Mezihorák (PM)
Hana Felklová (HF)
Jana Návrátová (JN)
Natálie Preslová (NP)
Vladimír Hyánek (VH)

Korektury:
Magdaléna Dudešková

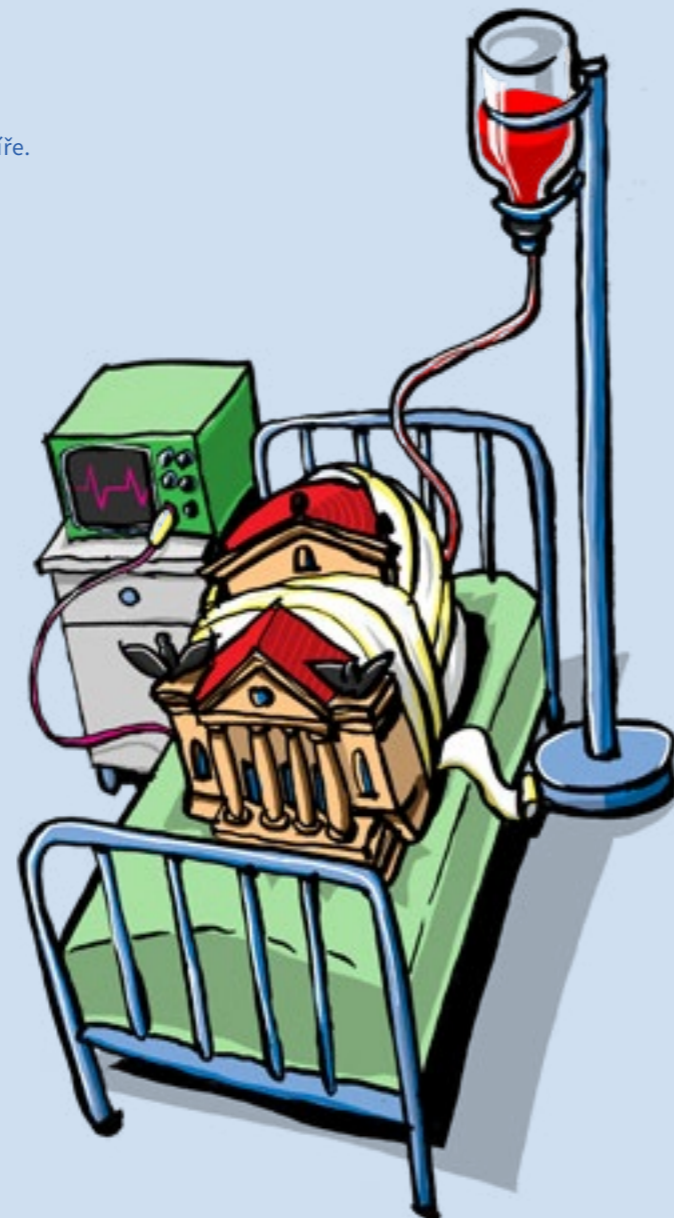
Obálka a doprovodné ilustrace:
Ondřej Nohejl

Grafická úprava:
Lenka Linhartová

Tisk:
knihovnicka.cz

Kontakt:
kreativnicesko@idu.cz

©IDU, 2023

ÚVODNÍ SLOVO

Udělat krok zpět

Nestandardní pracovní podmínky, nestandardní pracovní doba a až příliš často nestandardní ohodnocení za nestandardní vklad do přípravy díla. I takto obvykle můžeme popsat realitu většiny profesionálních umělců a umělkyní. Slevil kulturní svět z principů a pravidel, které utvářejí řadu jiných odvětví české ekonomiky? Nebo se nestihá zastavit, reflektovat a vyjednat si to, co mu chybí? Místo posilování spořicího konta značná část těch, kdo se živí tvorbou, posiluje spíše svou vůli vydržet, vydržet tančit mezi kapkami deště. Nakonec ale zmokne jak umělec, tak stát. Přitom jeden potřebuje druhého. Stát investuje do vzdělávání a objevení uměleckého talentu, ale nepodporuje už efektivně jeho udržitelnost. V tu samou chvíli se umělec jakožto nositel „českého“ talentu a ten, kdo se pohybuje na volné noze, snaží sám sebe přesvědčit, že stát tolik nepotřebuje, protože kultura a umělecký svět je přece něco, co nás (stát) přesahuje. Pravidla trhu, vyjednávání a diktování si podmínek, natož honoráře jsou dovednosti, které školy múz nerozdávají.

Perspektiva se pozměnila v roce 2020, kdy se kvůli nečekaným pandemickým omezením zastavil také kulturní provoz. Navíc jako první z řady. Ono zdánlivě malé ozubené kolečko české společnosti a hospodářství povýšilo v našem nazírání na řadicí páku. Následoval aha moment napříč společností – bez kultury se nám všem žije hůř. A k tomu novinové titulky reflektovaly nemilé zjištění, že stát nejen že nezná svoje umělce, ale nezná ani pracovní právní rámec jejich fungování, což zpočátku vedlo k neefektivním tahům za záchranou brzdu proti nárazům lockdownů. A tak jsme četli: „Krise je likvidační; Na program na záchranu kultury většina umělců nedosáhne. V problémech jsou i úspěšné kapely; I my jsme umělci. Program COVID – Kultura diskriminoval těžce postižené; Covid: Příběhy umělců, kteří museli za pandemie měnit kariéry.“

To, že profesní život umělců a kreativních profesionálů na volné noze byl dlouhou dobu nepochopen, nám musela zdůraznit covidová pandemie? Ano. Avšak jak zmiňuje Barbora Etlíková v úvodním textu, krize umělcům, umělkyním a pracovníkům v kultuře přinesla i naději. Přivítáme proto pozitivně krok zpět, kdy se konečně hledají odpovědi na základní otázky. Kdy se frustrace může přetavit v dialog (nejen) se státem o nových podmínkách a nových zásadách i hodnotách. Proces, který si na sebe vzalo ministerstvo kultury v Národním plánu obnovy, přinese řadu analýz pro přijetí zákona o statusu umělce. Vedle dat mají zapojení aktéři právě nyní šanci tlumočit veřejnosti to podstatné: pokud chceme živé umění, musíme chtít i život umělce, ne jeho přežívání. A na cestě, která možná povede k přijetí zákona o statusu umělce, třeba dojdeme i k tomu, že je namísto chtít (od umělců) méně. Protože sílí hlasy, že umělecká a kulturní produkce není zpracovatelský (grantový) průmysl. Tyto a další důležité aspekty právě probíhajících výzkumů a dialogů pro vás shrnujeme v pátém bulletinu Kreativního Česka.

Podnětné čtení přeje

Lucie Ševčíková / šéfredaktorka webu Kreativního Česka

Lucie Ševčíková je členkou sekce Institutu umění v IDU od roku 2011. Podílela se na koordinaci a výstupech výzkumného projektu Mapování kulturních a kreativních průmyslů v ČR. Spolupracovala se Společností pro kreativitu ve vzdělávání v roli konzultanta kreativity na základní škole v Brně, kde nyní žije. V IDU spravuje projekt Kreativní Česko, je šéfredaktorkou webu a organizuje setkání pro aktéry kulturní a kreativní sféry a úředníky.

„Umělci, kteří nemají status zaměstnance, nemají žádnou ochranu, pokud jde o pracovní podmínky, pracovní dobu nebo bezpečnost práce, a jsou diskriminováni i v běžných životních situacích, jako je dosažení na hypotéku či umístění dítěte do předškolního veřejného zařízení.“

IDU / text vznikl v rámci aktivity IDU #zakreativnicesko / strana 08

„V neposlední řadě se jednání o statusu umělce pojí také s nadějí, že by se sama o sobě mohla stát důležitým krokem k získání většího respektu vůči uměleckým profesím v rámci širší společnosti.“

Barbora Etlíková / divadelní kritička / strana 06

„Kultura obecně si zaslouží nebýt přehlížena, a má-li v dnešní době přežít, musí to těm, kteří ji v užším slova smyslu vytvářejí, stát umožnit.“

Hana Felklová / právnička / strana 11

„Klíčovou roli určitě hrají profesní asociace a platformy zastupující umělce, kulturní pracovníky či organizace. Sjednocení všech hráčů a potřeba jednotného a společného postupu a lobbingu tzv. zezdola jsou nezbytné.“

Eva Žáková / vedoucí oddělení Institutu umění IDU / strana 13

K čemu potřebujeme

STATUS UMĚLCE

..... a co se stane, když jej nebudeme mít

V zemích, kde je status umělce již zavedený, se daří ulevovat umělcům od nároků na tržní konkurenceschopnost v oblastech, kde ji vzhledem k charakteru své činnosti mít nemohou. Většinou by se nacházeli v rozporu se základními motivacemi k výkonu své profese, pokud by kupříkladu příliš důsledně usilovali o předvídatelnost v otázce přijetí publikem nebo by potlačovali své osobní hodnoty za účelem zvýšení zájmu o svá díla. Některá zahraňčnická opatření pomáhají alespoň částečně vykrýt období v životě tvůrců, jež by se dala považovat za neúspěšná, pokud bychom je nahlíželi nepřipadným prizmatem tržní logiky. Mezi taková opatření náleží možnost pobírat určitou sumu peněz i v obdobích, kdy umělci zrovna přímo neprodukují konkrétní dílo, jelikož teprve hledají jeho výchozí kontury. Status umělce ale nemusí nutně znamenat až takto velký krok vstříc nepravidelné podstatě tvorby. Někdy obnáší prostě jen úlevu od daní, výpomoc s různými druhy poplatků či lehčí přístup ke grantové podpoře a možnost uzavírat speciálně přizpůsobené typy smluv.

Status umělce může vést ke zmírnění vynucené hyperaktivity současných tvůrců pracujících v režimu osob samostatně výdělečně činných, která bývá v posledních letech častým předmětem kritiky. Mnohdy ji zapříčiňují pocity nejistoty, vyvolané rozličnými skutečnostmi, přičemž k nejčastěji zmiňovaným náleží praxe finančního odměňování umělců na základě počtu jejich veřejných výstupů. Ne že by například český grantový systém vůbec nebral v potaz duševní energii, která tvůrcům umožnila svá díla vůbec začít tvořit a která zůstává pro lidi bez vlastní zkušenosti s uměleckou tvorbou většinou neviditelná. Do jisté míry lze již nyní požádat o proplacení určitého času na „skrytou“ nebo volněji související přípravu uměleckého díla. Současná podpora však nepředstavuje přiměřené docenění takto využitého času.

ZMÍRNĚNÍ NEJISTOT I SILNĚJŠÍ VYJEDNÁVACÍ POZICE

Dá-li se o covidové krizi říct, že v nějakých ohledech přinesla naději, pak by se to určitě vztahovalo k novému rozvíření debat o nedostatečné péči o pracovníky v umění ze strany českého státu. Ten, jak se ukázalo, před pandemií v podstatě neměl přehled o jejich sociálně-ekonomické situaci, natož o rozšířených existenčních frustracích, jimiž jsou zatíženi. Jedním z výsledků obnoveného zájmu o tuto oblast a částečným řešením problémů, které právě uplynulá léta vynesla na světlo, by mohlo být právě legislativní ukotvení statusu umělce.

Momentálně se jedná především o příležitost – vytvořit prostředníka mezi jednotlivými umělci a státem. Tento mezičlánek by částečně převzal roli, již momentálně hrají profesní organizace zaměřené na kulturní advokacii, a zároveň by dokázal umělcům plně či částečně působícím mimo zaměstnanecký poměr poskytnout určitou existenční oporu. Není přitom řeč jen o těch, kdo závisejí na českém grantovém systému. Některé státy se v rámci statusu umělce zaměřují také na komerčně působící aktéry a i v našem kontextu se o nich v těchto souvislostech hovoří.

Barbora Etlíková je divadelní kritička, která momentálně působí především na blogu Podhoubí, který založila, a v redakci časopisu Svět a divadlo. Ráda publikuje i v jiných umělecky zaměřených časopisech, naposledy například v rakouském časopise o nezávislém divadle GIFT. Vystudovala obor teorie a kritika na Divadelní fakultě Akademie múzických umění, kde také obhájila disertaci Výzvy současné české divadelní kritiky a získala doktorský titul. Na DAMU nyní pedagogicky působí v rámci kritického semináře pro studenty dramaturgie a režie na Katedře alternativního a loutkového divadla.

„V jistém smyslu se status umělce nabízí jako způsob, jak řešit palčivou skutečnost, že mnoho aktivních umělců mimo zaměstnanecký poměr nebo jen s částečným úvazkem momentálně není schopno platit svá sociální pojištění. Pokud toho schopni jsou, pak leckdy jen v nejzákladnější míře, a většinou už vůbec nepřipadá v úvahu, že by si šetřili nebo si vzali hypotéku.“

Neméně alarmující je i to, že mnoho z těch, do jejichž uměleckého vzdělání stát investoval velké sumy peněz, vede nepřítomnost vidiny na důstojné příjmy v oboru k jeho opuštění. Své schopnosti pak vkládají do jiných, výdělečnějších oblastí. Pakliže by se podařilo vyjednat takový status umělce, aby pomáhal zajistit alespoň ty nejzákladnější existenční starosti, jistě by to napomohlo udržet talentované tvůrce u původních

profesí. Přispělo by to nejen k rozvoji české kultury, ale také by se jednalo o smysluplné zhodnocení financí státem již vynaložených do uměleckého školství.

V neposlední řadě se jednání o statusu umělce pojí také s nadějí, že by se sama o sobě mohla stát důležitým krokem k získání většího respektu vůči uměleckým profesím v rámci širší společnosti. Mezi často uváděné argumenty

pro zavedení statusu umělce patří tvrzení, že dostane-li se živému umění oficiálního uznání ve vší jeho nepravidelnosti a nepředvídatelnosti, politici i veřejnost ho budou brát vážněji. Takový stav by měl poskytnout silnější vyjednávací pozici v otázce dlouhodobě slibovaného navýšení státního rozpočtu na kulturu, a tedy také na živé umění. V současné situaci přicházejí impulzy ke změnám ve financování české kultury hlavně ze strany cenných profesních organizací. Těm je však v dialogu se státními orgány na překážku pochopitelná, jejich odborným zaměřením předurčená omezenost úhlu pohledu na živé umění.

Status umělce u nás v současnosti existuje hlavně v rovině vyhlídek a teoretických vizí. Uvažování o něm však samo o sobě předpokládá mnohem systematičtější a jednotnější pojmání umění vznikajícího mimo zaměstnanecký poměr, než je to dosavadní. Strukturovanější pohled na tuto oblast může zlepšit schopnost sektorů komunikovat o svých podstatných tématech se světem za jejich hranicemi. Například s politiky, již mohou ovlivnit jejich chod, ale z důvodu mimořádné složitosti a specifčnosti zákonitostí těchto oblastí se v jejich potřebách neorientují.

CO ZNAMENÁ

STATUS UMĚLCE

TEXT IDU

Jedním z cílů Národního plánu obnovy (NPO) za oblast kultury je přijmout zákon o statusu umělce/umělkyně, který zajistí stabilní pracovní prostředí pro umělce a kreativní profesionály.

Statusem umělce chápeme soubor legislativních opatření mířících k ochraně profesionálních tvůrců a interpretů působících v oblasti umění. Tato opatření se mohou týkat sociálního a důchodového pojištění, daní, zákoníku práce, autorského práva či odměňování. Jde o společenskoprávní rámec, který definuje umělecké profese, podporuje jejich společenskou prestiž a rozvoj kariér, ochraňuje svobodu projevu a zabraňuje sociálním či jiným znevýhodněním na trhu práce.

Ernst Gombrich:
„Umění
neexistuje,
existují jen
umělci!“

LINKS
→ Čtete článek
Status umělce a umělkyně
online

Výzvu vládě #zakreativnesko podepsalo v roce 2021 přes 650 organizací, asociací, expertů i jednotlivců. Výzva apelovala na zařazení podpory kultury a kreativity do Národního plánu obnovy dle požadavku ministerstva kultury.

PROČ JSOU UMĚLCI DŮLEŽITÍ?

- Vytvářejí díla, bez kterých by náš život nebyl úplný; hudba, filmy, knihy nebo architektura jsou naší samozřejmou každodenní součástí.
- Zprostředkovávají lidem poznání.
- Jejich tvorba je jedinečným projevem identity i její reflexí, zároveň je historickým dědictvím, které určuje náš kulturní vliv a mezinárodní dosah.
- Přispívají ke společenskému rozvoji a kvalitě života stejně jako pedagogové, vědci či lékaři.
- Jsou jádrem kulturních a kreativních odvětví a významně přispívají k ekonomickému růstu; bez původní tvorby se neobejde filmový, hudební ani herní průmysl, showbiznys ani reklama.
- Na práci umělců je navázán několikanásobně vyšší počet pracovních příležitostí pro další související technické a odborné profese.
- Bez umělců by neexistovala divadla, galerie, festivaly a další kulturní organizace; bez umělců by nebyly ani kulturní památky, muzea a knihovny; ztratili bychom kulturní paměť.
- Přispívají k soudržnosti a zdraví jednotlivců i celé společnosti.

PROČ UMĚLCE PODPOROVAT?

- Práce umělců je nepravidelná, různorodá a nestabilní.
- Umělci tvoří v nestandardních pracovních podmínkách, nemají klasickou pracovní dobu.
- Práce umělců je většinou nedostatečně ohodnocená.
- Umělci si nemohou být jisti přijetím svého díla.
- Umělci nejsou typickými hráči na trhu – jejich hodnoty primárně nesledují tržní cíle.
- Umělci migrují a kombinují své práce mezi veřejným, neziskovým a komerčním sektorem kultury nebo i dalšími odvětvími ekonomiky.
- Řada uměleckých profesí je fyzicky extrémně náročná, spojená s riziky úrazů a krátkou kariérou.

JAK UMĚLCE PODPOROVAT?

Již v roce 1980 vzniklo doporučení UNESCO, vyzývající členské státy, aby umělcům přičky stejná práva jako ostatním skupinám vyžadujícím zvláštní zacházení. Vyzývá ke zlepšení profesionálního, sociálního a ekonomického statusu umělců prostřednictvím kroků a opatření týkajících se odborné přípravy, sociálního zabezpečení, zaměstnanosti, daní, platových podmínek, mobility a svobody projevu.

V roce 2007 přijal Evropský parlament text vyzývající členské státy Evropské unie k rozvoji legislativního a institucionálního rámce pro rozvoj uměleckých aktivit.

V roce 2010 Česká republika ratifikovala Úmluvu o ochraně a podpoře rozmanitosti kulturních projevů, která mimo jiné doporučuje přijmout opatření, jejichž cílem je povzbuzovat a podporovat umělce a ostatní osoby podílející se na tvorbě kulturních projevů, a uznat tak důležitost jejich přínosu.

Většina členských států Evropské unie zohledňuje atypický charakter pracovní činnosti umělců a umělkyně.

JAK JSME NA TOM V ČESKÉ REPUBLICCE?

- Nemáme definován status umělce; pokud chceme umělce podporovat, je zapotřebí legislativně ukotvit jejich postavení.
- Nevíme, kolik umělců máme.
- Neznáme přesnou specifikaci uměleckých profesí.
- Neexistuje regulace týkající se minimální výše honorářů.
- Nemáme podporu absolventů škol, nesledujeme systematicky jejich uplatnění a možnosti trhu práce.

Umělci, kteří nemají status zaměstnance, nemají žádnou ochranu, pokud jde o pracovní podmínky, pracovní dobu nebo bezpečnost práce, a jsou diskriminováni i v běžných životních situacích, jako je dosažení na hypotéku či umístění dítěte do předškolního veřejného zařízení.

Magdalena Čechlovská / Chudé Česko 21:
„Lidé pracující v kultuře se často pohybují v celoživotní finanční nejistotě. Nízké platy v kombinaci se švarcsystémem nutí umělce shánět další a další práci. Ani tak se nedostanou přes hranici zdanitelných příjmů a nedosáhnou na všechny výhody sociálního systému. Na konci kariéry na ně pak obvykle čekají velké existenční problémy, které česká záchranná síť stále neumí řešit. Počátkem změny by mohl být státem deklarovaný status umělce, jehož definice se však stále hledá.“

JAK NA TO? MINISTERSTVO KULTURY MÁ V RÁMCI NPO VYTYČENÉ CÍLE:

- připravit legislativní definici statusu umělce, která by identifikovala kategorii fyzických osob vykonávajících výtěžnou činnost v oblasti umění (bez stálého zaměstnavatele) a na základě níž by v případě významných omezení veřejných kulturních produkcí těmto osobám byla poskytnuta finanční podpora ze státního rozpočtu;
- vyjednat návazná opatření v oblasti sociálního a důchodového pojištění, daňových úlev a podobně;
- vypracovat metodické materiály a návrhy na systémová opatření zlepšující podmínky pro práci umělců-autorů, výkonných umělců a podpůrných profesí z hlediska zákoníku práce, autorského práva a systému odměňování.

Text vznikl v rámci aktivity IDU. Je součástí iniciativy #zakreativnesko, která sleduje a podporuje kulturní a kreativní sektor v Národním plánu obnovy.

LINKS
Factsheet

#zakreativnesko

Potřebujeme STATUS UMĚLCE

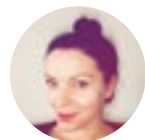
Oslovili jsme odborníky z umělecké scény a z oblasti sociologie, ekonomie a práva, aby krátce okomentovali potřebu vzniku statusu umělce. Všichni respondenti se shodli na tom, že je třeba zohlednit specifika uměleckých profesí, ve svých komentářích však upozornili i na možná rizika a potřeby dalších opatření souvisejících s legislativním ukotvením statusu umělce.

PETR MEZIHORÁK

Vystudoval politologii, hospodářskou politiku a sociologii. Jeho výzkumný zájem probíhá ve třech liniích: zabývá se vztahem mezi proměnami pracovního procesu a organizacemi, důsledky proměn pracovních vztahů a kolektivním sdružováním pracujících, přičemž klade důraz na jejich vzájemné propojování.

Ano, potřebujeme. Ale jak ukazují výzkumy, kvůli rozdílům v jednotlivých sektorech a profesích nejsou obecné politiky schopny vyřešit všechny akutní problémy, kterým čelí mnoho pracujících v kultuře. K řešení škály problematických životních situací by byla nutná specifická opatření, která by zohledňovala zvláštnosti práce v jednotlivých sektorech a profesích. Obecné opatření jako status umělkyně a umělce však hraje důležitou roli při vytvoření výchozího rámce. Může být základním kamenem, okolo něhož lze dále kolektivně zlepšovat pracovní podmínky. Rozhodnutí Evropské komise ze září 2022, jímž se částečně uvolňují překážky kolektivního vyjednávání pro freelancery, lze vzít jako pobídku, aby se pracující v kultuře sdružovali, a to nevhledě na formu jejich zaměstnání. Nebudou-li lobbovat výhradně za své vlastní profesní zájmy, ale naopak napříč jimi, může to působit jako prostředek kultivace kolektivního povědomí a moci pracujících (nejen) v kultuře vedoucí k ještě ambicióznějším cílům.

HANA FELKLOVÁ

Právníčka s letitou praxí v kulturních organizacích, zabývající se autorským právem a oblastmi práva dotýkajícími se kulturního provozu.

Z mého pohledu je výkon umělecké profese natolik specifickou činností, že vyžaduje péči ze strany státu. Jsem proti přebujelé a byrokratizující legislativě, avšak rozhodně ji vítám v případech, kdy má za úkol zmírnění již existujícího znevýhodnění konkrétní skupiny občanů. Cílem legislativní úpravy by v tomto případě neměla být deklarace, kdo je či není umělcem,

takové rozhodnutí náleží každému jedinci, nikoli legislativcům. Cílem úpravy má být definice skupiny občanů, kterým náleží pomoc a podpora ze strany státu při výkonu jejich umělecké profese, tj. zmírnění a náprava znevýhodnění těchto občanů. Považuji za nutné se touto problematikou zabývat i v dnešní době, kdy jsou společenské priority zjevně dané, protože je rozhodně účinnější systematické a adresné řešení sociálních nerovností než pokusy o jejich následnou plošnou nápravu. Kultura obecně si zaslouží nebýt přehlížena, a má-li v dnešní době přežít, musí to těm, kteří ji v užším slova smyslu vytvářejí, stát umožnit.

NATÁLIE PRESLOVÁ

Dramaturgyně, překladatelka. Spolu s Jankem Lesákem tvoří umělecké vedení Divadla NoD. Jako dramaturgyně a spoluautorka scénářů pravidelně spolupracovala s Malým divadlem v Českých Budějovicích, Zápa- dočeským divadlem v Chebu, Slezským divadlem v Opavě, Divadlem Alfa v Plzni, Divadlem Lampion, atd. Založila festival francouzského divadla Sněž tu žábu, věnuje se překladu z fran- couzštiny.

Domnívám se, že status umělce v ČR určitě potřebujeme, ale že bychom k tomu zároveň měli plánovat výraznější reformu sektoru živého umění, a to jak samotného jeho financování, tak modelů fungování velké části kulturních institucí, které už začínají být v situaci, v jaké se dnes kulturní scéna nachází, značně nevyhovující.

V přípravách statusu umělce se určitě můžeme inspirovat některými jeho zahraničními podobami, které přináší umělcům i technickým pracovníkům v živém umění a audiovizí nesporné výhody, jež pak ovlivňují fungování celého divadelního systému. Status umělce ve většině zemí, ve kterých již existuje, neznámá automaticky „více peněz pro tvůrce“, ale spíše větší jistotu a možnost kvalitnější koncepční přípravy (pokud mluvíme o samotné tvorbě).

Obávám se ale, že pokud nebudeme status umělce chystat v součinnosti s řešením těch nejpálčivějších problémů živého umění – což je z mého pohledu především nesmyslná nadprodukce a s ní související obrovské podfinancování téměř všech kulturních profesí, tak nám sám o sobě nepomůže, i kdyby byl připravený sebelépe.

VLADIMÍR HYÁNEK

Ekonom, pedagog a výzkumník v oboru ekonomiky a řízení neziskových organizací. Ředitel Centra pro výzkum neziskového sektoru, zaměřuje se na problematiku budování organizačních kapacit, filantropii a dobrovolnictví.

Nevím, zda potřebujeme status umělce, řada kulturně i ekonomicky vyspělých zemí funguje bez něj. Co potřebujeme, jsou spravedlivá pravidla, což zřetelně nasvědčila pandemická situace. Je třeba, aby nikdo za žádných okolností nepropadal systémem, aby nikdo nebyl systémem diskriminován a současně se nastavená pravidla nedala snadno zneužít. Nechtě stát zohlednit specifický charakter a rytmus práce. Mělo by ovšem jít o racionální nastavení pravidel, ne o nějakou variantu „zaručeného příjmu“. To nemusí nutně platit pouze pro umělce, ale třeba i pro sportovce na vrcholové úrovni apod. Hledejme obecně nástroje aplikovatelné na pracující s určitými specifiky, neomezujeme se odvětvím, resp. oborem. V českém kontextu je ovšem pravděpodobný následující scénář. Na vytvoření statusu jsou vyčleněny peníze v rámci NPO, které musí být utraceny. Byrokratický aparát bude vděčný za odborné rady v tomto směru, takže se zde otevírá prostor pro působení zájmových skupin, které tak mají šanci nastavit systém ve svůj dílčí prospěch na léta dopředu, bez ohledu na to, kdo ponese náklady přenastaveného systému. Teď se na to vynaloží peníze z NPO. Odkud půjdou tyto peníze v budoucnu?

JANA NÁVRATOVÁ

Taneční publicistka, kulturní manažerka, kurátorka, řešitelka výzkumných projektů.

Jednoduchá odpověď zní ano, potřebujeme, abychom zajistili udržitelnost profesionálního umění, udržitelnost současné tvorby a udržitelnost uměleckých kariér. Jsme součástí geopolitického uskupení EU, které chápe hodnoty kultury a umění jako své pilíře. Odvozuje od nich svou jedinečnost, vyspělost duchovní, materiální i politickou. Zapomíná se ale, že umění a kultura je samostatný ekonomický segment, složitý ekosystém obchodních, produkčních a distribučních vztahů a pracujících v něm lidí. V Česku se staráme o památky, prezentujeme artefakty a výkony, ale nestaráme se o ty, kteří je vytvářejí – o umělce a umělkyně, o to, zda je sociálně únosné věnovat se tvorbě a přitom třeba uživit rodinu. Status umělce je příležitost zmapovat oblast kulturních odvětví, zaměřit se na pracovní právní a sociální aspekty práce v kultuře, kde pracuje až 34 % OSVČ (což je nejvíc ze všech odvětví), narovnat nespravedlnosti v odměňování apod. Je toho hodně, co je třeba řešit, protože se tato podstatná témata dlouhodobě ignorovala.

Co již víme

O STATUSU UMĚLCE

Status umělce a umělkyně není nové téma. Výzkum o podobě a možnostech jeho zavedení u nás řeší Institut umění – Divadelní ústav (IDU) od roku 2019. Nově, od doby pandemie, však nabývá na významu a nutnosti jej implementovat i do českého systému. O nejnovější publikaci, která shrnuje poznatky a všechna témata i podtémata, která se ke statusu umělce vážou, jsme hovořili s Evou Žákovou.

Eva Žáková je od r. 2005 vedoucí oddělení Institutu umění IDU. Rovněž se podílí na chodu České kanceláře programu Evropské unie Kreativní Evropa – Kultura sídlící v IDU. Je odbornicí na kulturní a kreativní průmysly (byla hlavní řešitelkou výzkumného projektu Mapování kulturních a kreativních průmyslů v ČR) a kulturní politiku. Je členkou Expertní hodnotící komise programu ETA Technologické agentury ČR.

Status umělce je nově silným tématem české kulturní politiky. Co má pokus o jeho zavedení do české legislativy primárně (vy)řešit?

Podstatou statusu umělce je napravit a zlepšit postavení umělců, jejich pracovních, sociálních a ekonomických podmínek. Status je chápán jako soubor opatření mířících k ochraně profesionálních tvůrců, interpretů i dalších pracovníků působících v oblasti umění a kultury. Tato opatření se mohou týkat sociálního a důchodového pojištění, daní, zákoníku práce, autorského práva či odměňování. Jde o společenskopravní rámec, který definuje umělecké profese, podporuje jejich společenskou prestiž a rozvoj kariér, ochraňuje svobodu projevu a zabraňuje sociálním či jiným znevýhodněním na trhu práce.

Cílem je tedy jeden nový zákon, který bude zohledňovat všechny aspekty a problematiky spojené s výkonem profesionálních umělců a kulturních pracovníků na volné noze?

S nárůstem poznatků o dané problematice se vyjevuje, že status umělce nevyřeší přijetí jednoho zákona, ale že je zapotřebí status vnímat jako nový koncept kulturní politiky – koncept, který umělce staví do centra dění a přiznává mu roli tvůrce, bez nějž by umění ani kultura neexistovaly. A tento úhel pohledu by se měl promítat do všech kulturněpolitických nástrojů a opatření na všech úrovních: na úrovni státní správy i samosprávy, kulturních organizací i přístupu samotných umělců a kulturních pracovníků.

Řešit status umělce, tedy přispět

k narovnání a zlepšení postavení umělců, je možné více způsoby. Z konkrétních přístupů a iniciativ obsažených v této publikaci je možné vyzdvihnout několik témat, která jsou z mého pohledu pro českou kulturní politiku zásadní a podnětná. Vedle roviny legislativní mezi ně patří především princip férového odměňování, proces stanovení minimálních či optimálních cen různých druhů umělecké a kulturní práce, ale i uznání role profesních organizací a s tím související samotný proces přípravy statusu umělce.

Jistě lze vycházet z příkladů dobré zahraniční praxe. Jaký postup a nastavení vás osobně zaujaly? Častěji citovaný je v publikaci, zdá se, příklad Rakouska.

Portugalsko a Španělsko se vydaly cestou přijetí rámce statusu umělce a přijímání legislativních opatření řešících sociální, daňové i pracovní podmínky. Tento způsob řešení je tradičnější a představitelný. Nicméně rakouský příklad nám představuje v našich podmínkách zatím nepříliš známý proces férového odměňování. Tento proces je v Rakousku veden z úrovně ministerstva kultury ve spolupráci se spolkovými zeměmi a je nastaven velmi systémově, transparentně a přehledně. Zahrnuje mimo jiné i proces stanovení doporučených cen různých druhů umělecké a kulturní práce, kdy samotné ministerstvo kultury vybízí zastřešující organizace ke stanovení a šíření ceníků prací a všechny aktéry včetně umělců k jejich dodržování. A podněcuje k řešení kolektivního vyjednávání pro OSVČ i v rámci Evropské unie.

Není stanovení jednotných ceníků na druhou stranu svazující postup, jakkoli by mělo jít o doporučení ceny? Neměla by cenotvorba a dovednost určit hodnotu své práce být součástí profilu každého absolventa umělecké školy a dobrého kulturního manažera?

Nejedná se o stanovení přesně daných ceníků, to je v tuto chvíli vlastně nelegální právě s ohledem na nemožnost kolektivního vyjednávání zaměstnanců mimo pracovní poměr, tedy OSVČ. Jedná se o stanovení doporučených minimálních důstojných odměn za jednotlivé typy práce, případně o metodiky jejich výpočtu tak, aby nedocházelo k práci tzv. pod cenou, což v důsledku poškozuje všechny, kteří v daném oboru působí. Rakouské ministerstvo kultury na začátku procesu férovosti realizovalo průzkum s cílem zjistit aktuální rozdíl mezi reálnými odměnami a doporučenými platy/honoráři v rakouském uměleckém a kulturním sektoru. Na průzkumu se podíleli zástupci kulturního sektoru i vedení jednotlivých rakouských zemí. Výsledky průzkumu byly předány ministerstvu v lednu 2022. Hlavním zjištěním bylo, že rozdíl reálných a žádaných, tedy férových osobních nákladů v rámci organizací činí 21 %.

K tomu, aby si byli vědomi hodnoty své práce, musí být umělci vedeni již v rámci studia. Umělecké školy totiž většinou stále chápou umění jako něco, čeho se finance netýkají, a umělce jako osoby, které nikdy nevskočí na trh práce. Bez změny ve vzdělávacím systému se bude status umělce v České republice těžko prosazovat.

Jak do tohoto tématu zapadá tzv. nerůst, který se začal v diskusi o statusu také uplatňovat a který reflektuje i vaše publikace?

Ani při řešení statusu umělce nesmíme zapomínat na udržitelnost v souvislosti s klimatickou krizí. A to nejen při snižování uhlíkové stopy, ale i v souvislosti s nadprodukcí vedoucí k vyčerpání, frustraci i nedostatečné kvalitě, tak jak to popisuje např. iniciativa Nerůst. Jako příklad jednoho z konkrétních dílčích řešení tohoto problému pak lze uvést např. podporu koprodukcí.

Proč status neřeší i zaměstnané umělce a umělkyně, ale zaměřuje se výhradně na ty působící jako OSVČ?

Status umělce může řešit i zaměstnance, záleží na pojetí a šíři opatření, jež se ke statusu vztahují. I v oblasti pracovněprávních vztahů je mnoho problémů, které je třeba v rámci kulturních organizací řešit. Nicméně primárně je status umělce zaměřen na OSVČ, protože tyto osoby nemohou kolektivně vyjednávat a obecná legislativa neřeší specifickosti umělecké práce, mezi které patří zejména nepravidelnost příjmů.

Jak by měl být proces přípravy SU facilitován? Aktuálně kolem sebe vidíme řadu debat, které pořádají jednotlivé oborové organizace. Jak komunikovat takto náročné a revoluční téma?

Klíčovou roli určitě hrají profesní asociace a platformy zastupující umělce, kulturní pracovníky či organizace. Sjednocení všech hráčů a jednotný a společný postup a lobbying tzv. zezdola jsou nezbytné. I v zahraničí jsou asociace hlavními hybateli změn. V České republice se podařilo sjednotit kulturní obec při řešení pandemických opatření a kompenzací, ale společná platforma napříč uměleckými obory zatím neexistuje. Již se však ozývají hlasy volající po nutnosti takovou platformu vytvořit. Nicméně k zavedení statusu umělce a prosazení žádoucích opatření je nejdůležitější politická vůle a systémové vedení diskuse ze strany státu, resp. těch, kteří mají pravomoc změny prosadit.

Komu je nová výzkumná publikace Status umělce. Příspěvky k diskusi určena a co čeká IDU v tomto směru a v práci kolem SU dál?

Publikace je určena všem, kteří u nás chtějí status umělce řešit. Hlavně kulturním asociacím a platformám, úředníkům a politikům. IDU je připraven se dále tématem zabývat v rámci svých finančních a kapacitních možností. V tuto chvíli však má hlavní slovo v souvislosti s plněním cílů Národního plánu obnovy ministerstvo kultury.

LINKS
→ Čtěte
článek online

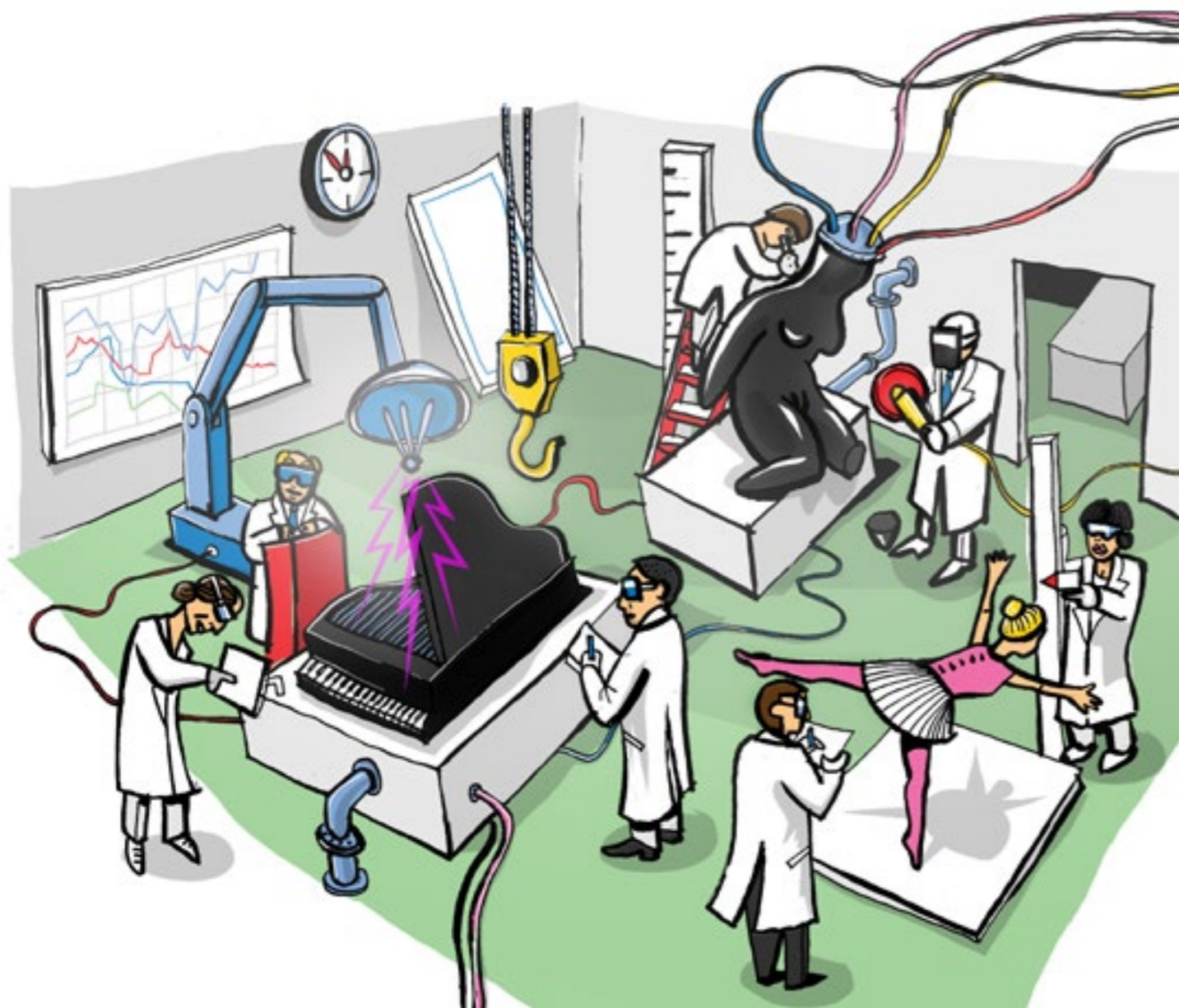

Status umělce /
Příspěvky k diskusi

SHRNUTÍ ANKETY

Do Národního plánu obnovy přidalo ministerstvo kultury legislativní milník v podobě přijetí nového zákona o statusu umělce a umělkyně. Pět milionů korun byly z NPO podpořeny výzkumy odborných organizací a asociací, které by měly přispět k získání podkladů pro realizaci systémových opatření. Cílem výzvy bylo podpořit výzkumnou, rešeršní a analytickou činnost, jejíž výstupy by mohly být využity pro tvorbu strategických a legislativních materiálů ministerstva kultury. Podpořeny byly zejména projekty zabývající se problematikou statusu umělce a dále projekty, jejichž předmětem je evaluace dotačních programů MK z hlediska možností podpory fyzických osob a internacionalizace. Zeptali jsme se patnácti podpořených organizací, které příspěvek na realizaci výzkumu získaly, a dvou asociací, které do výzvy nevstoupily. Odpovědi jsme dostali od jedenácti zapojených organizací a jedné organizace, která do výzvy nevstoupila. Dotazovaných organizací jsme se ptali na jejich výzkumné téma, proč si vybraly právě takové a co by měl podle nich plánovaný zákon o statusu umělce obsahovat. Shrnujeme jejich odpovědi a přikládáme i přehled podpořených organizací s názvy jejich výzkumných projektů.

TEMATICKÉ OKRUHY VÝZKUMŮ BYLY MK DEFINOVÁNY V PĚTI BODECH:

- A/ Specifika uměleckého oboru a identifikace profesí, které by měl status umělce řešit a zahrnout i s ohledem na případná omezení veřejných kulturních produkcí a potřeby kompenzací včetně podpůrných profesí
- B/ Návrhy opatření v oblasti sociálního a důchodového pojištění, daňových úlev apod.
- C/ Návrhy na úpravy podmínek a nabídky dotačních titulů MK ve smyslu zlepšování podmínek pro umělce a umělkyně (autory/autorky)
- D/ Návrhy na aktivity uměleckých profesí a umělecko-technických profesí týkající se výjezdů do zahraničí či spolupráce se zahraničními subjekty (nejen z oblasti kultury)
- E/ Jiný projekt v oblasti implementace NPO, komponenty status umělce s výstupy aplikovatelnými při tvorbě legislativních předpisů a metodických doporučení

TABULKA ORGANIZACÍ PODPOŘENÝCH Z NPO A JEJICH VÝZKUMŮ

NÁZEV ORGANIZACE	TÉMA VÝZKUMU
Asociace spisovatelů	Specifika beletristické literatury a uměleckého překladu a identifikace profesí do nich zapojených
ART GATE	Mapování technických a produkčních profesí v živé kultuře
Asociace tanečních umělců ČR, z. s.	Definice statusu umělce v oblasti profesionálního tanečního umění
Vysoká škola ekonomická v Praze	Rizika, problémy a potřeby umělců bez stálého zaměstnání v současné ekonomice v ČR
Spolek Skutek	Identifikace aktuální situace a problémů profesionálních výtvarných umělců a dalších aktérů výtvarného provozu a návrhy na jejich řešení
MMF Czech Republic, z. s.	MMF Status umělce
Vize tance, z. s.	Komparace přístupů k řešení statusu umělce v oblasti živého umění v zahraničí a návrh modelu fungování statusu umělce v ČR
Nová síť	Absence programu podpory tvůrčích rezidenčních pobytů jako efektivního nástroje rozvoje tvorby, posilování kapacit umělců a kulturních pracovníků a tvůrčí udržitelnosti; koprodukce – vymezení, přínosy a možnosti rozvoje
Asociace malých nakladatelů a knihkupců, z. s.	Pozice nezávislé literatury a jejích aktérů v knižním provozu
Nadační fond pro taneční kariéru	Úrazy a nemoci z povolání u profesionálů/profesionálek v oblasti pohybových umění (tance, pohybového divadla a cirkusu)
UPOL	Pracovní podmínky autorů a výkonných umělců ve vybraných profesích vykonávaných samostatně a návrhy na zlepšení sociální situace umělců
Galerie hlavního města Prahy*	Průzkum stávajících forem finančního ohodnocení umělecké práce ze strany kulturních institucí výtvarného zaměření, platné legislativy a postojů institucí k odměňování umělecké práce
Česká obec hudební, z. s.*	Specifika hudebního sektoru a identifikace uměleckých i podpůrných profesí a institucí
Svaz autorů a interpretů z. s.*	Status výkonného umělce a autora v hudebním sektoru – sociální oblast
Asociace režisérů, scenáristů a dramaturgů*	Autoři a další filmové profese – specifika sociálního statusu i potřeb a možné formy podpory

* Označené organizace neposkytly odpovědi.

1/ Na jaké téma a proč právě na takové se ve svém výzkumu zaměřujete?

Z odpovědí vyplynulo, že nejčastější výzkumnou metodou bylo dotazníkové šetření, analýzy a komparace. Některé organizace měly podobný výzkumný záměr, ale lišily se podle svého profesního zaměření.

Asociace spisovatelů a Spolek Skutek bádají, nakolik se umělci užívají svou činností. Asociace spisovatelů na svém výzkumu spolupracovala s Obcí překladatelů a Překladaťeli Severu. Zkoumali pracovní podmínky autorů, autorek, překladatelů a překladatelek. Spolek Skutek se ve svém výzkumu ptá, proč jsou výtvarní umělci a umělkyně (a další aktéři výtvarného provozu) pro stát neviditelní. Prostřednictvím dotazníkového šetření zjišťují, jakým způsobem se zmínění vztahují ke státu, jestli se uměním živí a co takové tvrzení znamená. Důležité je také hledání konsenzu v otázce, jaké jsou podmínky toho, aby někdo mohl být označen za profesionálního umělce či umělkyni.

Organizace Vize tance ve svém výzkumném projektu cílí na analýzu a komparaci přístupů ke statusu umělce ve vybraných evropských zemích z hlediska jejich systémů sociálního a zdravotního zabezpečení umělců a případného daňového zvýhodnění. Hlavní výzkumná otázka směřovala k definici umělce a způsobům řešení sociálního zajištění kulturních profesionálů v těchto zemích. Zjištěná opatření mohou být inspirovaná pro legislativní zakotvení statusu umělce v České republice.

Podobně k výzkumu přistoupila i organizace MMF Czech Republic. Analyzovali praktické modely od svých zahraničních kolegů nejen z IMMF (International Music Managers Forum), ale i z dalších organizací a těmi se inspirovali pro výstup výzkumu, kterým bude návrh za hudební sektor – definice profesí, návrhy kritérií pro získání statusu a následná podpůrná opatření.

Produkční skupina ART GATE výzkum pojala jako sčítání techniků a produkčních v živém umění. Jejich cílem je zvýšení povědo-

mí o těchto profesích a zlepšení jejich profesní situace.

Specifikací oboru se zabývá také Nadační fond pro taneční kariéru, ten se zaměřil na umělkyně a umělce z oboru tance, pohybového divadla a cirkusu. Mapovali aktuální praxi řešení zdravotní kondice profesionálek a profesionálů, prevenci i možnosti rekonvalescence, a to jak v divadlech, tak na nezávislé scéně. Výstupem bude shrnutí potřeb a případná formulace doporučení k budoucí úpravě legislativy pro status umělce.

Asociace tanečních umělců ČR ve výzkumu analyzuje a definuje status umělce s ohledem na specifika tanečního umění, kterými jsou úrazovost a nemoci z povolání. Proto je třeba u těchto profesí zohlednit potřebu prevence i rekonvalescence, případně také rozvoj nebo změnu kariéry s ohledem na zdravotní kondici profesionálek a profesionálů.

Asociace malých nakladatelů a knihkupců reflektuje systém grantové podpory v literatuře (nakladatelské i tvůrčí granty). Zaměřuje se na jednotlivé grantové tituly a výzvy, tak aby posléze mohla poskytnout ministerstvu kultury rozklad funkčních a méně funkčních opatření. Zároveň analyzuje a provádí řešerše příkladů ze zahraničí, které by mohly ministerstvu kultury posloužit jako pozitivní příklady možných alternativ.

Vysoká škola ekonomická si za téma výzkumného projektu vybrala identifikaci potřeb, rizik a problémů, kterým čelí umělci a kulturní pracovníci bez stálého zaměstnání. Výstupem by měly být výzkumné zprávy sloužící jako podklad pro zavádění systémových opatření. Univerzita Palackého se prostřednictvím sociologické analýzy pracovních podmínek umělců vykonávajících svou profesi jako samostatně výdělečnou činnost snaží odhalit důvody prekarizace práce v kulturních odvětvích. Právní část výzkumu obsáhne návrhy na legislativní změny.

Dvě z oslovených organizací se zaměřují na analýzu státní podpory – grantů a dotací.

Nová síť vedla dva výzkumy, oba se týkají zmapování potřeb současného živého performativního umění. První výzkum je věnován oboustranné spolupráci (zřizované i nezřizované scény), která v současnosti naráží na nedostačité mechanismy proveditelnosti z hlediska podmínek a závazků donátorů z řad veřejných zdrojů či zřizovatelů obecně. Významnou roli hraje i zázemí kulturních subjektů garantované budoucím statusem umělce. Druhému výzkumu se Nová síť věnuje dlouhodobě. Jedná se o absenci podpory tvůrčích rezidenčních pobytů. Cílem bylo mimo jiné získání dat pro argumentaci k udržení nově vzniklého dotačního programu na podporu tvůrčích rezidenčních pobytů na úrovni ministerstva kultury. Součástí výzkumu je i dotazníkové šetření a vznik obsáhlé brožury o zmíněném fenoménu tvůrčích rezidenčních pobytů. Fokusem na tuto oblast Nová síť detekuje současné mechanismy vzniku nových projektů performativního umění, ale také upozorňuje na potřeby umělecko-technických a manažerských pozic v kultuře.

2/ Co by měl plánovaný zákon o statusu umělce obsahovat? Co očekáváte od plánovaného zákona?

V odpovědích na tuto otázku se často opakovala nutnost definice státní podpory v oblasti sociální a daňové politiky, aby se snížila nejistota a rizika plynoucí ze současného stavu uměleckých profesí. Umělcům (a rovněž pracovníkům v souvisejících technických profesích a kulturním zprostředkovatelům) vykonávajícím pracovní činnost jako OSVČ je třeba pomoci především v oblasti práva sociálního zabezpečení. Autorské právo chrání totiž především díla, a nikoli samotné umělce a jejich pracovní činnost.

Kromě toho jsou autorská práva relevantní především pro velmi malé množství úspěšných umělců. Proto je třeba začít chránit práci samostatně výdělečně činných osob, které se nacházejí ve slabším postavení vůči zadavatelům práce, což je charakteristické pro řadu uměleckých profesí.

„Markantním očekáváním organizací od plánované legislativy statusu umělce je specifikace uměleckých profesí a definice umělce. Základní otázkou je samotná definice umělce – jaké profese pod označení umělec patří.“

Každý stát na tuto problematiku pohlíží odlišně. Další výzvou je výběr uměleckých odvětví, která budou do statusu umělce patřit, a případná kritéria zařazení daného člověka mezi umělce. Spolek Vize tance je pro to, aby ve statusu umělce byly zahrnuté i podpůrné profese, jako jsou produkční nebo technici.

Zajímavý úhel pohledu na výzkumné projekty v rámci NPO přinesla Asociace nezávislých divadel ČR. Oslovili jsme ji jako jednu z organizací, které se do výzvy nezapojily.

„Do výzvy jsme se nezapojili, protože se domníváme, že v průběhu covidu byl sektor dostatečně zmapován díky dobrovolnické práci mnoha expertů z oblasti kultury pro účely definování programů podpory umělců v tomto období. Byly definovány umělecké i technicko-umělecké profese. Nepřipadá nám účelné dělat tutéž práci znovu od začátku. Dále se domníváme, že průzkumy mají být prováděny státní správou za přesně definované metodiky. Obáváme se, že vznikne mnoho různorodých průzkumů, čímž se minimalizuje jejich praktické využití,“ uvedli zástupci asociace. Na otázku, co by měl plánovaný zákon o statusu umělce obsahovat a co od něj očekávají, dodali: „Existuje analýza vytvořená Institutem umění – Divadelním ústavem na zadání MK ČR, která obsahuje tři návrhy řešení. Vznikla i ve srovnání se zahraničními modely. Domníváme se, že obsahuje vše podstatné a je pouze zapotřebí rozhodnout, které z navrhovaných řešení přijmout.“

Zmíněným dokumentem, který vytvořil IDU, jsou Teze pro přijetí exekutivních a legislativních opatření týkající se statusu umělce z roku 2021, jež mohou bezprostředně pomoci kulturnímu a kreativnímu sektoru. Práce vznikla v důsledku covidové pandemie a reaguje na absenci definice statusu umělce a systémového řešení sociálních jistot. Obsahuje návrhy konkrétních opatření, které jsou rozděleny do tří oblastí:

1/ Definování a právní ukotvení statusu umělců a umělkyní

2/ Vytvoření sociálního fondu pro umělce/umělkyně včetně vytvoření programu sociálního spojení profesionálních tanečniců a dalších uměleckých profesí, jejichž výkon profese vychází z umělecké práce s tělem a podpora jejich druhé kariéry

3/ Modifikace existujících právních úprav týkajících se výběru daní, odměňování autorů, autorského práva a dalších

Výstupy projektů jsou zveřejňovány dle dostupnosti na webu IDU v soupisu Status umělce – materiály a podklady.

LINKS

Teze pro přijetí exekutivních a legislativních opatření týkající se statusu umělce, jež mohou bezprostředně pomoci kulturnímu a kreativnímu sektoru.

Status umělce / materiály a podklady

IDU v září 2022 organizoval ve spolupráci s ministerstvem kultury mezi-národní konferenci Střed zájmu: Status umělce a umělkyně, která poprvé představila téma statusu na půdě MK ČR. Na konferenci byly představeny příklady řešení statusu umělců a umělkyní ve vybraných evropských zemích.

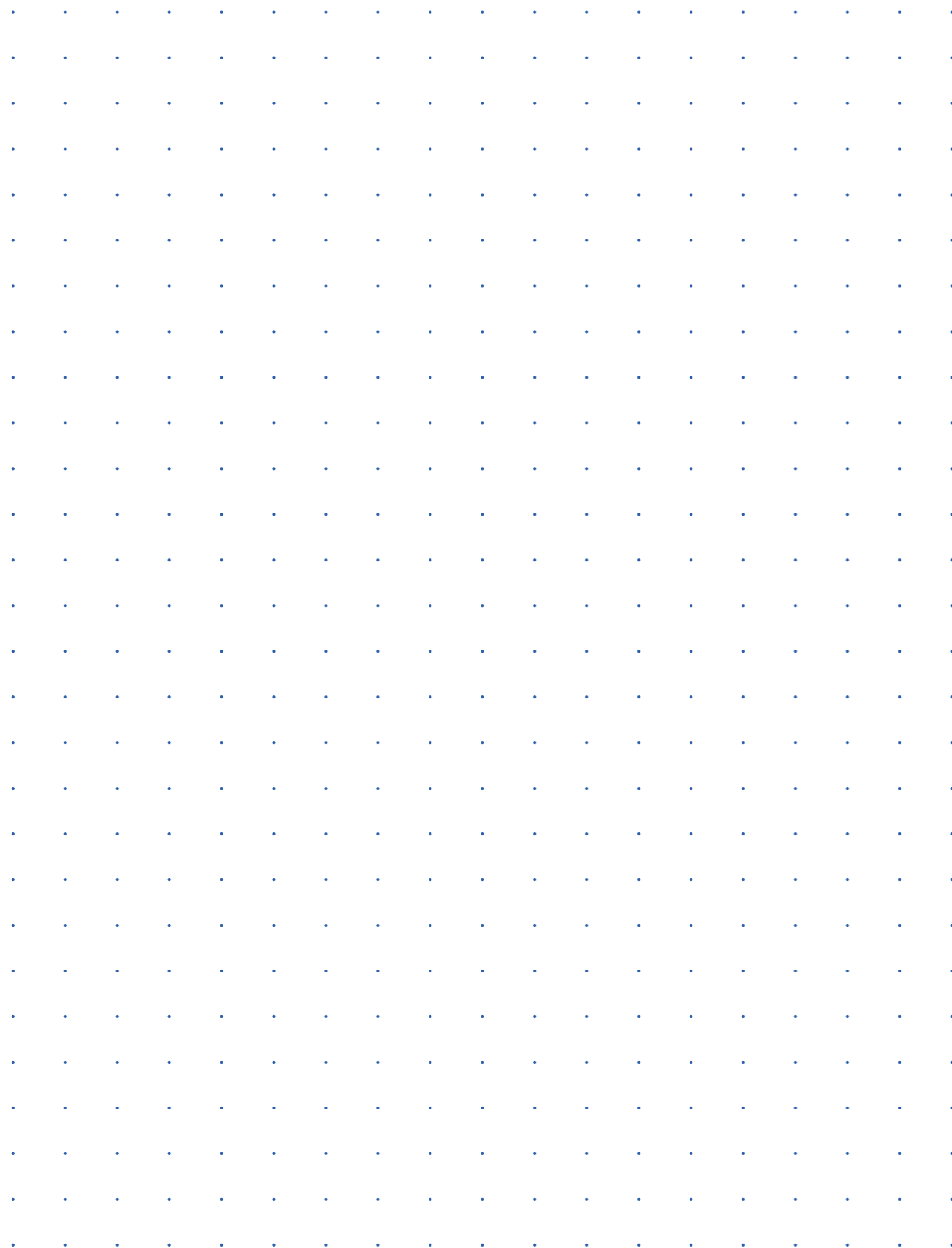
Záznam konference Střed zájmu

Máte nápad?

MÍSTO PRO VAŠE ILUSTRACE A POZNÁMKY

„V Česku se staráme o památky, prezentujeme artefakty a výkony, ale nestaráme se o ty, kteří je vytvářejí – o umělce a umělkyně, o to, zda je sociálně únosné věnovat se tvorbě a přitom třeba uživit rodinu.“

Jana Návrátová / kulturní publicistka a manažerka / strana 11

„K řešení škály problematických životních situací by byla nutná specifická opatření, která by zohledňovala zvláštnosti práce v jednotlivých sektorech a profesích. Obecné opatření jako status umělkyně a umělce však hraje důležitou roli při vytvoření výchozího rámce. Může být základním kamenem, okolo něhož lze dále kolektivně zlepšovat pracovní podmínky.“

Petr Mezihorák / sociolog, ekonom a politolog / strana 10

„Mezi často uváděné argumenty pro zavedení statusu umělce patří tvrzení, že dostane-li se živému umění oficiálního uznání ve vší jeho nepravidelnosti a nepředvídatelnosti, politici i veřejnost ho budou brát vážněji. Takový stav by měl poskytnout silnější vyjednávací pozici v otázce dlouhodobě slibovaného navýšení státního rozpočtu na kulturu, a tedy také na živé umění.“

Barbora Etlíková / divadelní kritička / strana 06

„S nárůstem poznatků o dané problematice se vyjevuje, že status umělce nevyřeší přijetí jednoho zákona, ale že je zapotřebí status vnímat jako nový koncept kulturní politiky – koncept, který umělce staví do centra dění a přiznává mu roli tvůrce, bez nějž by umění ani kultura neexistovaly.“

Eva Žáková / vedoucí oddělení Institutu umění IDU / strana 12

Děkujeme, že nás čtete a sdílíte náš obsah dál.
KREATIVNICESKO.CZ

